Vocabulary List

08-22-09

1. कार्यम् kāryam
2. कारणम् kāraṇam
3. अभिन्न-निमित्त-उपादान-कारणम् abhinna-nimitta-upādāna-kāraṇam
4. विवर्त-उपादान-कारणम् vivarta upādāna kāraṇam
5. व्यष्टि-उपाधिः (m) vyaṣṭi-upādhiḥ
6. समष्टि-उपाधिः (m) samaṣṭi-upādhiḥ
7. आवरणम् āvaraṇam
8. विक्षेपः vikṣepaḥ
9. तात्पर्यम् tātparyam
10. महावाक्यम् mahāvākyam
11. जीवेश्वरैक्यम् jīveśvaraikyam → जीवः ईश्वरः ऐक्यम् jīvaḥ īśvaraḥ aikyam

08-29-09

12. Four types of discussion:
    - जल्पः jalpaḥ (discussion/debate between fanatics—neither will be convinced)
    - वितण्डा vitaṇḍā (discussion/debate wherein one person takes the continual stance that what other person says is wrong)
    - वादः vādaḥ (discussion/debate between open-minded equals)
    - संवादः saṁvādaḥ (discussion/debate between teacher and student)

13. कर्मफलम् Karma-phalam

14. Four things that *karma* can achieve:

- आप्यम् āpyam
- उत्पाद्यम् utpādyam
- संस्कार्यम् saṁskāryam
- विकार्यम् vikāryam

15. दृष्टफलम् , अदृष्टफलम् dṛṣṭa- phala, adṛṣṭa-phala

16. The four puruṣārthas:

    पुरुषार्थाः puruṣārthāḥ

    - अर्थः arthaḥ
    - कामः kāmaḥ
    - धर्मः dharmaḥ
    - मोक्षः mokṣaḥ

17. प्रवृत्तिः pravṛttiḥ, निवृत्तिः nivṛttiḥ

<u>09-05-09</u>

18. स्वरूपलक्षणम् svarūpa-lakṣaṇam

19. तटस्थलक्षणम् taṭastha-lakṣaṇam

20. वाच्यार्थः vācya-arthaḥ

21. लक्ष्यार्थः lakṣya-arthaḥ

22. लक्षणा lakṣaṇā

- जहल्लक्षणा jahat-lakṣaṇā
    - गङ्गायां घोषःgaṅgāyāṁ ghoṣaḥ
- अजहल्लक्षणा ajahat-lakṣaṇā
    - स्वेतः धावति svetaḥ dhāvati
- जहदजहल्लक्षणा jahat-ajahat-lakṣaṇā ***or** also called*

  भागत्यागलक्षणा bhāga-tyāga-lakṣaṇā
    - सोऽयं देवदत्तः so'yaṁ devadattaḥ

<u>09-12-09</u>

23. उपलक्षणम् upalakṣaṇam

24. इत्यादि ityādi

25. उपायचतुष्टयः upāyacatuṣṭayaḥ Four means for success against an enemy:

    - सामन् sāman, concilliation or negotion
    - दानम् dānam, bribery
    - भेदः bhedaḥ, sowing dissensions
    - दण्डः daṇḍaḥ, punishment, open attack
    - Note: sometimes three more are added:
        - माया māyā, deceit
        - उपेक्षा upekṣā, trick, deceit, or neglect
        - इन्द्रजालम् indrajālam, conjuring—a strategem or trick in war.

26. कार्यकरणसङ्घातः kārya-karaṇa-saṅghātaḥ

27. अवस्थात्रयसाक्षिन् avasthā-traya-sākṣin

28. दृग्दृश्यविवेकः dṛg-dṛśya-vivekaḥ

29. देहात्मबुद्धिः deha-ātma-buddhiḥ

<u>09-19-09</u>

30. साधनम् sādhanam साध्य sādhya

31. उपायः upāyaḥ

- उपायनिष्ठः upāya-niṣṭhaḥ

32. उपेयः upeyaḥ

- उपेयनिष्ठः upeya-niṣṭhaḥ

<u>10-17-09</u>

33. विविदिषा सन्न्यासः vividiṣā sannyāsaḥ

34. विद्वत्सन्न्यासः vidvat-sannyāsaḥ

35. आपत्सन्न्यासः āpatsannyāsaḥ

36. उपासनम् upāsanam or उपासना upāsanā

   - प्रतीकम् pratīkam, sound or word symbol, such ॐ
   - प्रतिमा pratimā, meditation on a form, image, idol, symbol

37. ध्यानम् dhyānam

38. निदिध्यासनम् Nididhyāsanam

10-24-09

39. पारमार्थिकसत्यम् pāramārthika-satyam

- त्रिकालाबाधितसत्यम् Trikāla-abādhita-satyam

40. व्यावहारिकसत्यम् vyāvahārika-satyam

41. प्रातिभासिकसत्यम् Prātibhāsika-satyam

42. तुच्छम् tuccham

43. सत्यम् Satyam

44. मिथ्या mithyā

- सदसद्भ्यामनिर्वचनीय sad-asadbhyām anirvacanīya

10-31-09

45. ईश्वरसृष्टिः īśvara-sṛṣṭiḥ

- जीवसृष्टिः jīva-sṛṣṭiḥ

46. व्याहृतिः vyāhṛtiḥ (उच्चारणम् uccāraṇam)

- भूर् bhūr
- भुवः bhuvaḥ
  - अन्तरिक्षम् antarikṣam
- सुवः suvaḥ (स्वर् svar)
- महः mahaḥ

47. अङ्गम् aṅgam

- अङ्गिन् aṅgin, (अङ्गी aṅgī)

<u>11-07-09</u>

48. प्रसिद्ध prasiddha

- प्रसिद्धिः prasiddhiḥ

49. ऋषिः ṛṣiḥ

- मन्त्रद्रष्टा mantradraṣṭā

50. विधिः vidhiḥ

- निषेधः niṣedhaḥ

51. चित्तनैश्चल्यम् citta-naiścalyam

52. अन्तःकरणशुद्धिः antaḥkaraṇaśuddhiḥ

<u>11-14-09</u>

53. विपरीतभावना viparīta-bhāvanā

54. प्रकाश prakāśa, प्रकाशः prakāśaḥ

55. स sa एषः eṣaḥ

56. अध्यासः adhyāsaḥ

- अन्योन्याध्यासः anyonya-adhyāsaḥ

57. अधिष्ठानम् Adhiṣṭhānam

<u>11-28-09</u>

58. अनुबन्धचतुष्टयम् anubandha-catuṣṭayam

- अधिकारिन् adhikārin

  साधनचतुष्टयसम्पन्नः (see no. 59 below)

sādhana-catuṣṭaya-sampannaḥ

- **विषयः** viṣayaḥ

  विषयो जीवब्रह्मैक्यं सुद्धचैतन्यं प्रमेयं तत्रैव वेदान्तानां तात्पर्यात्।

  viṣayo jīva-brahma-aikyaṁ suddha-caitanyaṁ prameyaṁ tatra eva vedāntānāṁ tātparyāt ।

- **सम्बन्धः** sambandhaḥ

  संबन्धः तदैक्यप्रमेयस्य तत्प्रतिपादकोपनिषात्प्रमाणस्य च बोध्यबोधकभावः ।

  sambandhaḥ tad-aikya-prameyasya tat-pratipādaka-upaniṣāt pramāṇasya ca bodhya-bodhaka-bhāvaḥ ।

<u>12-05-09</u>

- **प्रयोजनम्** prayojanam

  प्रयोजनं तदैक्यप्रमेयगताज्ञाननिवृत्तिः स्वस्वरूपानन्दावाप्तिश्च ।

  prayojanaṁ tad-aikya-prameya-gata-ajñāna-nivṛttiḥ sva-svarūpa-ānanda-avāptiśca ।

59. **साधनचतुष्टयसम्पन्नः** sādhana-catuṣṭaya-sampannaḥ

- **विवेकः** vivekaḥ

  नित्यानित्यवस्तुविवेकः

  nitya-anitya-vastu-vivekaḥ

- **वैराग्यः** vairāgyaḥ

  इहामुत्रार्थफलभोगविरागः

  iha-amutra-artha-phala-bhoga-virāgaḥ

- **शमादिषट्कसम्पत्तिः** śama-ādi-ṣaṭka-sampattiḥ

  a. **शमः** śamaḥ

  b. **दमः** damaḥ

  c. **उपरतिः** uparatiḥ

d. तितिक्षा titikṣā

e. समाधानम् samādhānam

f. श्रद्धा śraddhā

- मुमुक्षुत्वम् mumukṣutvam

मोक्षेच्छा

mokṣa-icchā

12-12-09

60. प्रमाणम् pramāṇam

- प्रमेयम् prameyam
- प्रमा pramā

61. प्रत्यक्षम् pratyakṣam

- परोक्षज्ञानम् parokṣa-jñānam
- अपरोक्षज्ञानम् aparokṣa-jñānam

12-19-09 and 01-09-10

62. प्रमाणानि pramāṇāni

- प्रत्यक्षम् pratyakṣam
- अनुमानम् anumānam
- अर्थापत्तिः arthāpattiḥ
- उपमानम् upamānam
- अनुपलब्धिः anupalabdh iḥ
- शब्दः śabdaḥ

1-23-10

63. प्रक्रिया prakriyā

- दृग्दृश्यविवेकः dṛgdṛśyavivekaḥ
- पञ्चकोशविवेकः pañcakośavivekaḥ
  - अन्नमयकोशः annamayakośaḥ
  - प्राणमयकोशः prāṇamayakośaḥ
  - मनोमयकोशः manomayakośaḥ
  - विज्ञानमयकोशः vijñānamayakośaḥ
  - आनन्दमयकोशः ānandamayakośaḥ

1-30-10

- अवस्थात्रयसाक्षी avasthā-traya-sākṣī
  - जाग्रत् jāgrat
  - स्वप्नः svapnaḥ
  - सुषुप्तिः suṣuptiḥ
- अन्वयव्यतिरेकः anvayavyatirekaḥ
  - अन्वयः → यत्र यत्र धूमस्तत्र तत्र वह्निः ।
    anvayaḥ yatra yatra dhūmastatra tatra vahniḥ ।
  - व्यतिरेकः → यत्र यत्र वह्निर्नास्ति तत्र तत्र धूमोऽपि नास्ति ।
    vyatirekaḥ yatra yatra vahnirnāsti tatra tatra dhūmo'pi nāsti ।
- कार्यकारणसंबन्धः kāryakāraṇasambandhaḥ
  - विवर्तोपादानकारणम् vivartopādānakāraṇam (versus→)

- ○ परिणामवाद् pariṇāmavāda साङ्ख्य sāṅkya

2-06-10

64. श्लोकार्धेन प्रवक्ष्यामि यदुक्तं ग्रन्थकोटिभिः।

ब्रह्मसत्यं जगन्मिथ्या जीवो ब्रह्मैव नापरः॥

ślokārdhena pravakṣyāmi yaduktaṁ granthakoṭibhiḥ ।
brahmasatyaṁ jaganmithyā jīvo brahmaiva nāparaḥ ।।

65. अध्यारोपापवादः adhyāropa-apavādaḥ

- अध्यारोपः adhyāropaḥ
- आरोपः āropaḥ
- अध्यासः adhyāsaḥ
- अपवादः apavādaḥ
- सर्पः sarpaḥ
- रज्जुः rajjuḥ (f)
- वस्तु vastu
- अधिष्ठानम् adhiṣṭhānam

असर्पभूतायां रज्जौ सर्पारोपवद्वस्तुन्यवस्त्वारोपोऽध्यारोपः।

asarpabhūtāyāṁ rajjau sarpāropavadvastunyavastvāropo'dhyāropaḥ ।

असर्प-भूतायां रज्जौ सर्प-आरोपवद् वस्तुनि अवस्तु-आरोपः अध्यारोपः।

asarpa bhūtāyāṁ rajjau sarpa āropavad vastuni avastu āropaḥ adhyāropaḥ ।

<u>2-13-10</u>

66. परीक्ष्य लोकान् कर्मचितान् ब्राह्मणो
निर्वेदमायान्नास्त्यकृतः कृतेन ।
तद्विज्ञानार्थं स गुरुमेवाभिगच्छेत्
समित्पाणिः श्रोत्रियं ब्रह्मनिष्ठम् ॥मुण्ड् १. २. १२ ॥

parīkṣya lokān karmacitān brāhmaṇo
nirvedamāyānnāstyakṛtaḥ kṛtena ।
tadvijñānārthaṁ sa gurumevābhigacchet
samitpāṇiḥ śrotriyaṁ brahmaniṣṭham ।। muṇḍ 1.2.12 ।।

67. ब्रह्मविद् ब्रह्मैव भवति brahmavid brahmaiva bhavati

68. महावाक्यानि mahāvākyāni

- अयमात्मा ब्रह्म (Br. 2.5.19) ayamātmā brahma
- प्रज्ञानं ब्रह्म (Ai. 3.1) prajñānaṁ brahma
- तत्त्वमसि (Cha. 6.8.7) tattvamasi
- अहं ब्रह्मास्मि (Br.) ahaṁ brahmāsmi
- सर्वं खल्विदं ब्रह्म (Cha. 3.14.1) sarvaṁ khalvidaṁ brahma
- आत्मैवेदं सर्वम् (Br. 2.5.1) ātmaivedaṁ sarvaṁ
- ब्रह्मैवेदं सर्वम् (Cha. 7.25.2) brahmaivedaṁ sarvam

69. गुरूपदिष्टवेदान्तवाक्येषु विश्वासः श्रद्धा । gurūpadiṣṭavedāntavākyeṣu viśvāsaḥ śraddhā । (In Vedāntasāraḥ)

2-20-10

70. सर्वधर्मान् परित्यज्य मामेकं शरणं व्रज ।

अहं त्वा सर्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा शुचः ॥ BG १८.६६ ॥

sarvadharmān parityajya māmekaṁ śaraṇaṁ vraja ।
ahaṁ tvā sarvapāpebhyo mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ ।। BG 18.66 ।।

2-27-10

71. प्राप्तस्य प्राप्तिः prāptasya prāptiḥ

72. विषयः viṣayaḥ

- विशेषणम् viśeṣaṇam
- विशेष्यम् viśeṣyam

73. पतञ्जलि patañjali

- पातञ्जलसूत्राणि pātañjalasūtrāṇi
- योगसूत्राणि yogasūtrāṇi

74. अष्टाङ्गयोगः aṣṭāṅgayogaḥ

- यमनियमासनप्राणायामप्रत्याहारधारणाध्यानसमाधयोऽष्टावङ्गानि २.२९

yama-niyama-āsana-prāṇāyāma-pratyāhāra-dhāraṇā-dhyāna-samādhayo'ṣṭāvaṅgāni 2.29

3-06-10

75. यमः yamaḥ

- अहिंसा ahiṁsā
- सत्य satya
- अस्तेय asteya

- ब्रह्मचर्य brahmacarya
- अपरिग्रह aparigraha

76. नियमः niyamaḥ

- शौच śauca (बाह्य bāhya and आभ्यन्तर ābhyantara)
- सन्तोष santoṣa
- तपस् tapas
- स्वाध्याय svādhyāya
- ईश्वरप्रणिधान īśvarapraṇidhāna

77. आसनम् āsanam

78. प्राणायामः prāṇāyāmaḥ

- रेचक recaka
- पूरक pūraka
- कुम्भक kumbhaka

79. प्रत्याहारः pratyāhāraḥ

80. धारणा dhāraṇā

81. ध्यानम् dhyānam

82. समाधिः samādhiḥ

3-13-10

83. यतो वाचो निवर्तन्ते । अप्राप्य मनसा सह । आनन्दं ब्रह्मणो विद्वान् । न बिभेति कुतश्चनेति । (तै २.९.१)

yato vāaco nivartante । aprāpya manasā saha । ānandaṁ brahmaṇo vidvān । na bibheti kutaścaneti । (Tai 2. 9.1)

3-20-10

84. स यो ह वै तत्परमं ब्रह्म वेद

ब्रह्मैव भवति नास्याब्रह्मवित्कुले भवति ।

तरति शोकं तरति पाप्मानं

गुहाग्रन्थिभ्यो विमुक्तोऽमृतो भवति ॥ मु ३.२.९ ॥

sa yo ha vai tatparamaṁ brahma veda
brahmaiva bhavati nāsyābrahmavitkule bhavati ।
tarati śokaṁ tarati pāpmānaṁ
guhāgranthibhyo vimukto'mṛto bhavati (Mu 3.2.9)

3-27-10

85. कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ।

मा कर्मफलहेतुर्भूर्मा ते सङ्गोऽस्त्वकर्मणि ॥ Bg २.४७ ॥

karmaṇyevādhikāraste mā phaleṣu kadācana ।
mā karmaphalaheturbhūrmā te saṅgo'stvakarmaṇi ।। Bg 2.47 ।।

86. यथा सोम्यैकेन मृत्पिण्डेन सर्वं मृन्मयं विज्ञातं

स्याद्वाचारम्भणं विकारो नामधेयं मृत्तिकेत्येव सत्यम् ॥ ६.१.४ ॥

yathā somyaikena mṛtpiṇḍena sarvaṁ mṛnmayaṁ vijñātaṁ
syādvācārambhaṇaṁ vikāro nāmadheyaṁ mṛttiketyeva satyam ।। Ch 6.1.4 ।।

4-10-10

87. आत्मा वा अरे द्रष्टव्यः--श्रोतव्यो मन्तव्यो निदिध्यासितव्यो

मैत्रेयि; आत्मनि खल्वरे दृष्टे श्रुते मते विज्ञात इदं सर्वं विदितम्

।। Br ४.५.६ ।।

ātmā vā are draṣṭavyaḥ śrotavyo mantavyo nididhyāsitavyo maitreyi
ātmani khalvare dṛṣṭe śrute mate vijñāta idaṁ sarvaṁ viditam
।। Br 4. 5. 6।।

<u>4-17-10</u>

आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठं समुद्रमापः प्रविशन्ति यद्वत्।

तद्वत्कामा यं प्रविशन्ति सर्वे स शान्तिमाप्नोति न कामकामी ॥ २.७० ॥

āpūryamāṇamacalapratiṣṭhaṁ samudramāpaḥ praviśanti yadvat ǀ
tadvatkāmā yaṁ praviśanti sarve sa śāntimāpnoti na kāmakāmī ǀǀ Bg 2. 70 ǀǀ

Verses from the Chandogya Upanishad:

सदेव सोम्येदमग्र आसीदेकमेवाद्वितीयम्। तद्धैक आहुरसदेवेदमग्र

आसीदेकमेवाद्वितीयं तस्मादसतः सज्जायत ॥ Ch ६.२.१ ॥

sadeva somyedamagra āsīdekamevādvitīyam ǀ taddhaika āhurasadevedamagra
āsīdekamevādvitīyaṁ tasmādasataḥ sajjāyata ǀǀ Ch 6. 2. 1 ǀǀ

कुतस्तु खलु सोम्यैवं स्यादिति होवच कथमसतः सज्जायेतेति। सत्त्वेव सोम्येदमग्र

आसीदेकमेवाद्वितीयम्॥ Ch ६.२.२ ॥

kutastu khalu somyaivaṁ syāditi hovaca kathamasataḥ sajjāyeteti ǀ sattveva
somyedamagra āsīdekamevādvitīyam ǀǀ Ch 6. 2 .2 ǀǀ

तदैक्षत बहु स्यां प्रजायेयेति तत्तेजोऽसृजत तत्तेज ऐक्षत बहु स्यां प्रजायेयेति

तदपोऽसृजत तस्माद्यत्र क्व च शोचति स्वेदते वा पुरुषस्तेजस एव तदध्यापो

जायन्ते ॥ Ch ६.२.३ ॥

tadaikṣata bahu syāṁ prajāyeyeti tattejo'sṛjata tatteja aikṣata bahu syāṁ
prajāyeyeti tadapo'sṛjata tasmādyatra kva ca śocati svedate vā puruṣastejasa eva
tadadhyāpo jāyante ǀǀ Ch 6.2 .3 ǀǀ